

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

Українська Академія Наук

Гілея

Науковий вісник

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 83 (№ 4)

Київ – 2014

Щомісячний збірник наукових праць “Гілея: науковий вісник”

Фахове видання

з філософських, політичних та історичних наук, затверджено постановами президії ВАК України
(протокол № 1-05/2 від 10 березня 2010 р. та протокол № 1-05/3 від 14 квітня 2010 р.)

Свідцтво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 19946 – 9746 ПР від 31 травня 2013 року

Друкується за рішенням

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 7 від 27 лютого 2014 р.); Президії ВГО Української Академії Наук (протокол № 14-02-27 від 27 лютого 2014 р.)

Шеф-редактор –

В. П. Андрущенко,
д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор –

В. М. Вашкевич, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори –

В. І. Гончаров, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
О. П. Кивлюк, д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. В. Кривошея, д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
І. М. Преборська, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ)

Відповідальний секретар –

В. Б. Халамендик, д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Рецензенти: **М. І. Панчук**, д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

М. Т. Степико, д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
І. Г. Онищенко, д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Н. В. Коваленко, д-р соц. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна рада:

В. П. Андрущенко – д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. М. Вашкевич – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. Б. Євтух – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
А. І. Зеленков – д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
В. Ф. Колесник – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
Р. Мирзаханян – д-р іст. наук, проф. (Вірменія, Єреван)
М. І. Михальченко – д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
В. Ф. Солдатенко – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)

Редакційна колегія:

З соціологічних наук:

В. А. Бурляєва – д-р соц. наук, проф. (Росія, Невноміськ)
О. М. Дікова-Фаворська – д-р соц. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Т. А. Жижко – д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. В. Лапина – д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Л. Л. Макаренко – д-р пед. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Ю. В. Романенко – д-р соц. наук, проф. (Україна, Київ)
Ю. І. Яковенко – д-р соц. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З історичних наук:

І. Н. Войцехівська – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Б. М. Гончар – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
І. І. Дробот – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
М. А. Журба – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Г. Г. Лазько – д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
В. П. Михайлюк – д-р іст. наук, проф. (Україна, Луганськ)
А. Миколайчук – д-р хабілітований (історія), проф. (Польща, Познань)
Т. А. Стоян – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Л. М. Чернега – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Ю. І. Шаповал – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

А. С., Абаєва – д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)
В. Г. Акоюн – д-р філос. наук, ст.н.с. (Україна, Київ)
О. О. Базалук – д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
В. П. Бех – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. Г. Воронкова – д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Е. М. Герасимова – д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім.
М. П. Драгоманова)
В. О. Жадько – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. В. Куцєпал – д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
В. І. Муляр – д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)
О. Ф. Онішко – д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
С. Тецлав – д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
М. М. Прохоров – д-р філос. наук, проф. (Росія, Нижній Новгород)
О. Б. Скородумова – д-р філос. наук, проф. (Росія, Москва)
О. В. Уваркіна – д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. М. Яшанов – д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Б. І. Андрусишин – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
О. В. Бабкіна – д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
К. В. Балабанов – д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
І. М. Варзар – д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. А. Войналович – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
М. С. Іванов – д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
В. О. Котигоренко – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
І. Л. Морозов – д-р політ. наук, проф. (Росія, Волгоград)
О. В. Попова – д-р політ. наук, проф. (Росія, Санкт-Петербург)
С. Ю. Римаренко – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
В. Л. Савельєв – д-р іст. наук
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ПП “Видавництво “Гілея”, 2014. – Вип. 83 (4). – 449 с.

Концепція вісника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики наукового видання охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

**ГІЛЕЯ – в стародавні часи територія лісової Скіфії між Борисфеном (Дніпром) і Гіпанісом (Південним Бугом). Рештки цієї “лісової квітки” залишилися до теперішнього часу на території Миколаївської та Херсонської областей. (Докладніше див. : Геродот. Історія. IV. – С. 16-25)*

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileva.org.ua

[E-mail: gileva.org.ua@gmail.com](mailto:gileva.org.ua@gmail.com)

Див. також: сайт Національної бібліотеки України

імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника "Гілея: науковий вісник" в УКРАЇНІ

ВІННИЦЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Вінницький національний технічний університет)
керівник **С. Г. Денисюк**, доктор політичних наук
e-mail: svitlana.denisyuck@vandex.ua

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара)
керівник **В. А. Вершина**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

ДОНЕЦЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Донецький національний університет)
керівник **О. В. Андриєнко**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

ЗАПОРІЗЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Запорізький національний технічний університет)
керівник **Є. О. Ємельяненко**, кандидат філософських наук
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
керівник **Г. О. Дичковська**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

ПОДІЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський)
керівник **І. А. Колосюк**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

ЛУГАНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Луганськ)
керівник **В. П. Михайлюк**, доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

ЛЬВІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Національний університет "Львівська політехніка")
керівник **І. В. Карівець**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

МАРІУПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Маріупольський державний університет)
керівник **А. М. Дегтеренко**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: degterenko777@ukr.net

МИКОЛАЇВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського)
керівник **С. С. Макаруч**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор **К. О. Шкуренко**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

ОДЕСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник **П. І. Барвінська**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

ПОЛТАВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Полтавський факультет Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого)
керівник **С. В. Куцєпал**, доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Севастопольський національний технічний університет)
керівник **П. Т. Фіров**, кандидат історичних наук, доцент
тел.: 8 068 925 74 57

СІМФЕРОПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Кримський економічний інститут Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана)
керівник **О. Д. Попов**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: popalex79@mail.ru

СУМСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Сумський державний університет)
керівник **Дегтярьов С.І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: starsergo@bigmir.net

ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

керівник **А. Б. Кліш**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

УМАНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)
керівник **І. І. Кривошея**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: kii1969@mail.ru

ХАРКІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут")
керівник **І. В. Владленова**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vladlenova@email.ua

ЧЕРКАСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)
керівник **Є. О. Васильчук**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

ЧЕРНІГІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник **О. В. Тополь**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: topololga@ukr.net
координатор **С. М. Горобець**, молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@vandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО

збірника "Гілея: науковий вісник" в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)
керівник **М. А. Махмудов**, доктор філософії
e-mail: matlabm@vandex.com
координатор **Р. Рагімлі**, науковий співробітник
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника "Гілея: науковий вісник" в БІЛОРУСІ

(Академія управління при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)
керівник **С. М. Алейнікова**, кандидат соціологічних наук, доцент
e-mail: alejnsvetlana@vandex.ru
(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)
керівник **Г. В. Шостак**, кандидат педагогічних наук
e-mail: shostak1964@brest.by
(Гомельський державний університет імені Франциска Скорини, м. Гомель)
керівник **М. М. Мезга**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника "Гілея: науковий вісник" в ПОЛЬЩІ

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)
керівник **Р. Димчик**, доктор, викладач
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Інститут історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові)
керівник **Н. Моравец**, доктор, викладач
e-mail: mornor@wp.pl

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника "Гілея: науковий вісник" в РОСІЇ

(Російський державний соціальний університет, м. Москва)
керівник **Т. І. Коваль**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: koti-89@mail.ru
(Кубанський державний університет, м. Краснодар)
керівник **С. М. Бородіна**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sve9506@vandex.ru
(Самарський юридичний інститут, м. Самара)
керівник **А. Г. Іпполітова**, кандидат культурології, доцент
e-mail: ippolitovaag@rambler.ru
(Технічний інститут Північно-Східного федерального університету імені М. К. Аммосова, м. Нерюнгри, Якутія)
керівник **О. Р. Авілова**, кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: lana-tem@mail.ru
(Челябінська державна академія культури та мистецтв, м. Челябінськ)
керівник **О. Ю. Павлова**, кандидат культурології
e-mail: astra861@rambler.ru

red. O.Suhomlyns'koi'. – U 2–h tomah. – K.: Lybid', 2005. – 234 s.

6. Lisukova E.V. Razvitie soderzhanija vospitatel'noj raboty v doshkol'nyh uchrezhdenijah Sovetskoy Rossii: 40–80-e gody XX veka. – Diss. ... kand. pedagog. nauk po special'nosti 13.00.01. – Murmansk, 2004. – 173 s.

7. Alekseeva M.M., Jashina B.I. Metodika razvitiya rechi i obuchenija rodnomu yazyku doshkol'nikov: Ucheb. posobie dlja stud. vyssh. i sred. ped. ucheb. zavedenij. – 3–e izd., stereotip. – M.: Izdatel'skij centr "Akademija", 2000. – 400 s. Nauchnaja biblioteka dissertacij i avtoreferatov disserCat. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-soderzhanija-vospitatelnoj-raboty-v-doshkolnykh-uchrezhdeniyakh-sovetskoi-rossii-40#ixzz2RSuMOWi2>

8. Derzhavnyj arhiv Donec'koi' oblasti (dali – DADO). – F.R.2852, F.R.2794.

9. Istorija pedagogiky Ukrainy. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://schoollib.com.ua/psychologiya/1/35.html>

10. DADO. – F.R.2852. – Op.1. – Spr.3.

11. Tam samo. – F.R.2794. – Op.1. – Spr.553.

12. Tam samo. – F.R.2852. – Op.1. – Spr.29.

13. Tam samo. – Spr.43.

14. Tam samo. – Spr.121.

15. Spravochnik po doshkol'nomu vospitaniju: Osnovnye zakonodatel'nye i instruktivnye dokumenty / Pod red. A.I. Shustova; sost.: L.I. Muzhelevskaja i L.V. Russkova. – 4–e izd., ispr. i dop. – M.: Prosveshhenie, 1980. – 543 s.

16. Udalova T.M. Nadannja medychnoi' dopomogy ditjam ta materjam na vyzvolenyj terytorijah Ukrainy (1943–1945 rr.). [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/lipd/2008_3_4/udalova.htm

17. DADO. – F.R.2852. – Op.1. – Spr.58.

18. Tam samo. – Spr.26.

19. Tam samo. – Spr.10.

20. Tam samo. – Spr.120.

21. Tam samo. – Spr.4.

22. Tam samo. – Spr.553.

Lavrut O.O., candidate of historical sciences, associate professor of department of preschool and initial education, Donetsk region institute of post diplom's pedagogical education (Ukraine, Donetsk), lavrut.olga@gmail.com

Position of preschool educational establishments in the first post-war decade in the Stalin's region

Author, putting an aim to describe position of preschool educational establishments in the Stalin area, executed the certain row of tasks that consisted in the analysis of historiography and spring base of problem; study of question of realization of educational politics in establishments of preschool formation of the Stalin's region of the first post-war decade; to description of quantitative and quality indexes of development of preschool in region; selection of defects in activity of preschool establishments, factors of influence on them and ways of their decision; lineation of prospects. It activity was caused of a social-demographical and economic factors. States organs were regulated a work of the preschool educations institutions, it full. Quantitative qualitative there contention was characterized on the sourcing base in the article: preparation of the teachers, medicine works, there education level. Preschool was holded high positions in republicans rating, but were some problems.

Keywords: preschool educations institutions, post-war decade, Ministry education of USSR, Stalin's region, department of education.

Lavrut O. A., кандидат исторических наук, доцент кафедры дошкольного и начального образования, Донецкий областной институт последипломного педагогического образования (Украина, Донецк), lavrut.olga@gmail.com

Положение дошкольных образовательных учреждений в первое послевоенное десятилетие в Сталинской области

Автор, поставив цель охарактеризовать положение дошкольных учебных учреждений в Сталинской области, выполнила некоторый ряд заданий, которые заключались в анализе историографической и источниковедческой базы проблемы; изучении вопроса реализации образовательной политики в учреждениях дошкольного образования Сталинской области первого послевоенного десятилетия; характеристике количественных и качественных показателей развития дошкольного образования в области; обозначении недостатков в деятельности дошкольных учреждений, факторы влияния на них и путей их решения; намечены перспективы исследования. Их деятельность обуславливалась социально-демографическими и экономическими факторами. Государственные органы регулировали работу дошкольных учреждений, их наполнение. На основе источниковедческой базы в статье проанализированы их количественный и качественный состав: подготовка воспитателей, медицинских работников, их образовательный уровень. Дошкольное образование в Сталинской области, не смотря на некоторые издержки, занимало высокие позиции в общереспубликанском рейтинге.

Ключевые слова: дошкольные образовательные учреждения, послевоенный период, Наркомат образования УССР, Сталинская область, отделы образования.

* * *

УДК 94(477)“1945/1952”:378

Лук'яненко О. В.

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри культурології, Полтавський національний педуніверситет ім. В. Г. Короленка (Україна, Полтава), lukyaneenko.ov@gmail.com

ПСЕВДОНАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ ТА ВІЙНА З “НАЦІОНАЛІСТИЧНИМИ ВИРОДКАМИ” ОСВІТЯН ПОВОЄННИХ ПЕДІНСТИТУТІВ УРСР

Ілюструється формування фальшивої національної ідентичності в освітніх педінститутах УРСР повоєнного періоду (1945–1952 рр.). Застосування методу контент-аналізу педагогічної преси дозволило простежити нарощування наступу ідеологічної машини на українофільські настрої; відслідкувати співвідношення команд із центру та їхнього виконання на місцях. Відтворено послідовність нагнітання атмосфери у середовищі освітян у буквоїдстві та дріб'язкових конфліктах. Зроблена оцінка ставлення педагогів до окремих аспектів тогочасного процесу творення підручників з історії України та української літератури. Характерним явищем стає поділ республіки та її жителів на благонадійних та неблагонадійних з позиції лояльності до влади.

Ключові слова: педагогічний інститут, український націоналізм, національна ідентифікація, повсякдення, повстання Україна.

У 2014 р. Україна стикнулася з новою хвилею національної боротьби. Здавалося, часи “малоросійського комплексу” залишилися у минулому разом із нав'язуваною “другосортністю”. Та вкотре звів голову “імперський змії” російського імперіалізму. Хвиля українофобства привела російські війська на береги українського Криму. Постає проблема “українського націоналізму”. Путінська імперія заговорила старими шаблонними фразами, з якими мали справу українські освітяни сім десятиліть тому.

Тоді у по-сталінськи “турботливо приєднаний” Західній Україні почали наводити новий лад. І “соціалістична чистка” почалася посилено не стільки в економіці, скільки в головах. Найкращими “ідеологічними чистильниками” були, є і залишатимуться освітяни. Тисячі молодих людей “ліпили” новий образ громадянина “покоління країни соціалізму” на замовлення центру і самі часто змінювалися під впливом власної роботи [1]. Влада не барилася із тим, аби у вибухонебезпечному “націоналістичному” Західному краї працювала найкраща зрадянзована освітянська варта. Уже перші повоєнні випуски студентів педінститутів в основному спрямовувалися саме на територію “возз'єднаної” України. Так, 1948 р. із 15 тис 18 випускників педвузів, учительських інститутів, педучилищ та педагогічних класів УРСР до Ізмаїльської та Закарпатської областей відправили 6 тис 235 осіб – 42% [2].

Та й студентів педінститутів було найлегше зорганізувати на пропагандистську роботу. Їм вибором професії судилося бути серед людей, шліфуючи своє вміння переконувати. А влада не барилася із тим, щоб роздавати настанови, у чому саме слід було переконувати населення західних областей. Так, до десятиріччя возз'єднання з УРСР у листопаді 1949 р. освітян зобов'язували влаштовувати виставки, фоторепортажі досягнень трудящих, а також стати до читання численних ура-патріотичних лекцій для населення [3].

Підливало масла у вогонь і саме тлумачення педагогіки в УРСР. Здавалося, мета виховати, розвинути, навчити, просвітити загубилася в тіні титанічніших цілей. Освітян переконували, що радянська педагогіка – це “бойова, наступальна, войовнича наука, непримиренна до будь яких проявів ворожої, буржуазної ідеології, всього того, що перешкоджає справі комуністичного виховання” [4]. Під ворожістю тлумачилося навіть те, що в курсі історії педагогіки у вишах УРСР 1951 р. не вивчали “животної ролі” російського народу у житті України. Українським “освітянам–свободолюбам” закидали нерозуміння величі союзу з Росією. Навіть апелювали до слів О. Радишева, який нагадував про те, що російський народ був народжений до величі і слави, виконуючи визвольну і цивілізаційну історичні місію до інших народів [4].

Україна навесні 2014 р. вкотре переконалася у цій “месіанській функції Росії”. Хочеться вірити, що освітяни не перетворяться на гвинтики нової машини ламання національної ідентичності. Проте, віритися важко, коли вдаєшся до аналізу імперської практики 1940–х років. Яким чином відбувалося “очищення” української свідомості педагогів від її ж українськості у пізній сталінський період (1945–1952 рр.)? У цій розвідці ми не чіпаємо проблем мови чи національної релігійної ідентичності. Ці теми варті окремого аналізу. Наша увага лежить у площині витворення тла “єдиного, братнього народу”.

Як підтвердила нинішня практика “кісельовськи новин” на російських телеканалах, найшвидший вплив на свідомість мають ЗМІ. В умовах повоєнної розрухи радіоточки ще не стали ознакою кожного дому. Не запалювалися щовечора й “блакитні вогники” телебачення. Проте, періодика друкувалася щедро. Убористий шриффт ряснів гіпногичними закличками та прикладами “правильної” поведінки. Наша увага зосереджена на змалюванні “істинного українського світогляду”, що його витворювало провідне освітянське видання УРСР – газета “Радянська освіта” – упродовж 1945–1952 рр.

Уже в жовтні 1946 р. з’явилася перша, здавалося б, окрилююча замітка. У ній ставилися доволі правильні питання. Викладачам вищої школи радили відмовитися від монотонного і нудного диктування лекцій. Закидали застарілість матеріалу, який не змінювався упродовж 10–20 років та кваліть методичної грамотності у вищій школі, що знижувало розвиток самостійного творчого мислення молоді. Проте, радості від новаторства було мало. В основі критики освітян на прикладі Київського педінституту була висока аполітичність та поява “мішанських смаків” у молоді. “Сучасність” вимагала “адекватного” бачення історії. У ній слід було шукати класове розшарування в Київській Русі. А в лекціях з педагогіки слід було бути занадто обережним у словах, аби не бути звинуваченим у використанні “буржуазних гнилих ідей Грушевського”. Зокрема, у цьому звинувачували професора М. Даденкова після знайомства студентів із життєдіяльністю Я. Коменського [5].

Розбурхати історію в ЗМІ одразу не спромоглися. Лише за рік почалася кампанія точкових ударів. І пухлина “анти націоналістичної війни” розрослася зі столичного педінституту у регіони. У квітні 1947 р. країна освітяни почали дискусію, яка не стихала на сторінках “Радянської освіти” навіть за рік, у квітні 1948 р. Біль-

шість публікації починалися стандартно – із звинувачень в аполітичності та відірваності від нагальних завдань виховання радянського громадянина. Принаймні, такої критики, як колись Київський, зазнав і Миколаївський педінститут. Особливо ж постраждала за свою “бездіяльність” кафедра російської та української мови. Чи не найбільшим огріхом викладачів називали невміння показати благодетельного впливу російської культури на становлення Т. Шевченка, без якої він би ніколи не відбувся [6].

В умовах “ідеологічного замовлення” працювали й титани наукової думки, які були змушені раціональну волю підпорядковувати ірраціональним політкоректним шаблонам. Так, уже в серпні 1947 р. почалося втовкмачування у голови постанов ЦК ВКП(б) про журнали “Звезда” та “Ленінград”. Поряд з російською А. Ахматовою облили брудом уродженця Полтавщини М. Зоценка. У цей період завідувач кафедри історії КДПІ К. Гуслистий активно виступав перед молоддю із явно не облюбованою тематикою: “Критика буржуазно-націоналістичних концепцій “школи” Грушевського”. Науковець ще не знав, що, виховуючи “золоту педагогічну юнь” на замовній псевдо-національній концепції уже скоро сам стане гарматним м’ясом у світоглядній війні [7].

За три місяці, у жовтні 1947 р., шпальта газети прикрасять заклички створити справжню, патріотичну історію. Тасмниця крилася у тому, що ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про політичні помилки і незадовільну роботу Інституту історії України АН УРСР”. В об’єктиві політиків опинилися книги “Короткий курс історії України” С. Білоусова та К. Гуслистого, “Нариси історії України” К. Гуслистого та том “Історії України” М. Петровського. Їх беззастережно оголосили порочними, тими які не були історією України взагалі – ні розгорнутою, ні скороченою. Вони наче б то містили численні буржуазно-націоналістичні перекичування, а мали б спиратися на “передову” марксистську методологію. Історики використовували періодизацію за зовнішньополітичним станом України, як це робив “зрадник” Грушевський, не показали, що історія України – це історія боротьби класів, не виявили класової основи повстань в Русі. Фабула була проста. Найзапеклішим ворогом українського народу був оголошений М. Грушевський, який і обгрунтував теоретичну злочинну політику віддання України на поталу Німеччині та “німецькому фашизмові”. А чи не найбільший огріх видань – відсутність розкриття величезного значення приєднання України до Росії 1654 року [8].

Швидко закрутилися коліщата машини “загального схвалення”. Колегія Міносвіти 4 жовтня 1947 р. розглянула питання негативного викладання історії у вишах УРСР. Керманічі держави провели “чистку лекційних тем”. Основоположними визначили ті, що формували нову, неукраїнську, радянську ідентичність. Усього було запроваджено 27 тем. Серед найукраїнофобніших були: “Історія України – частина історії нашої Батьківщини”, “Про політичні помилки і буржуазно-націоналістичні перекичування історії України”, “Чому саме націоналісти перекичували історію України”, “Боротьба прогресивних діячів українського народу – Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка – проти українського націоналізму”, “Київська Русь – колицка

трех братніх народів”, “Великий історичний акт 1654 року – приєднання України до Росії”, “Українські націоналісти – презренні лакеї міжнародної реакції” [9].

Торкнулися й історії педагогіки. Як хибний у листопад 1947 р. визнали підручник Є. Мединського та М. Даденкова: звинуватили у лояльності до класової української Києво–Могилянської академії XVIII; піддали критиці за “націоналістичне” трактування ідеї Я. Коменського про союз України, Швеції та Трансільванії. Пояснення критиканів просте: істинний союз міг бути в Україні лише з Росією, який і врятував її... [10].

Блискавично почалися й чистки колишніх невірних пропагандистів псевдо–національної ідентичності. У КДПІ в грудні 1947 р. розгорнули кампанію по боротьбі з байдужістю до радянської політики, з духом наплювізму та бездіяльності. Першими “перепало на горіхи” науковцям–сумісникам. Істориків К. Гуслистого, Ф. Лося та К. Стецюк затаврували як націоналістів, які свої помилкові погляди пропагували в лекціях серед студентів. Услід за істориками політично неблагонадійними охрестили доцентів Задесенеця і Сороку. Вони нібито використовували лекторську кафедру для поширення шкідливих тверджень, які дезорієнтували молодь. Не обійшлося й без критики педагогів. Професор Резніков, дорікнувши вишівському керівництву за безконтрольність розподілу молоді, отримав звинувачення у відповідь у низькопоклонстві перед буржуазною наукою [11].

Схожими “буржуазно–націоналістичними” козирами кидалися і в інших освітянських вишах УРСР. Так, у Запорізькому педінституті викладач педагогіки Федоров мав клопіт через своє зацікавлення закордонним досвідом виховання і байдужістю до великої російської педагогічної думки [12]. А вже згодом, у квітні 1948 р. Колегія Міністерства освіти на всю республіку засудила буржуазно–націоналістичні перекручування у працях викладачів Одеського ДПІ Москаленка та Устенка. Чи не антидержавним злочином була навіть цікавість до закордонної літератури, за яку довелося тобі постраждати й їхньому колезі з Одеського педінституту іноземних мов Шайкевичу [2].

Влада вдавалася до класичних практики середньовічної інквізиції, коли науковців примушували публічно відмовлятися від своїх поглядів. Так, уже 12 квітня 1948 р. при Міносвіті організували республіканський десятиденний семінар для викладачів історії педвузів. І, як годиться, на ньому з самокритикою та шельмуванням “націоналістичних учень” виступили “очищені” у горнілі “найконструктивнішої критики” професори КДПІ, науковці К. Гуслистий, М. Петровський ат Ф. Лось [13]. Годі й аналізувати риторику їхніх виступів, суголосну догмам радянської ідентичності.

Уже з 1948 р. освітяни педінститутів починають за-своювати й хибність рядків “Любіть Україну” М. Рильського. Любити було дозволено лише радянську Україну і лише як складову СРСР. Принаймні у Запорізькому педінституті такі поетичні заклики тлумачилися як протаскуванням шкідливих націоналістичних теорій Грушевського. Наприклад, коли викладач української мови Ясир дав своїм вихованцям тему курсової “Мова творів Рильського”, був жорстко розкритикований, що не вказав на першочергову необхідність викрити поетів націоналізм [12]. Особливо ж гнівними стали виступи

освітян у бік співця любові до України після виходу постанови ЦК партії 1951 р. Тоді, скажімо, викладачі Харківського педінституту обговорили проблему творчості В. Сосюри та М. Рильського у світлі постанов ЦК та викривальних публікацій у “Правді”. Під гарячу руку потрапляли дотичні до творчості критикованих “поетів–націоналістів” праці. Так, постраждав від нападок освітян підручник з літератури для 10 класу С. Шаховського. Він буцімто не містив критики збірки В. Сосюри “Щоб сади шуміли”, називав її повною настоями бадьорості, радісного відчуття теперішнього і прийдешнього, але саме в цій збірці був уміщений най–націоналістичніший вірш “Любіть Україну” [14].

У новій хвилі “нарошування братської любові” знову задіяли “масове навіювання істин”. У світлі критики зрадливих поетів, нелояльних науковців та запроданих співгромадян організуються лекторії для населення. Рупором у цій справі знов устали студенти та викладачі вишів. Так, 1951 р. при Черкаському ДПІ учителям міста та області упродовж місяця читали лекції на теми україно–російської дружби та сталінського вчення про мову, в якому українська втратила право бути перспективною, поступившись мові російській усіма своїми привілеями [15]. А при Кременецькому ДПІ такий самий лекторії за 1951 р. провів 15 велелюдних заходів, викриваючи “українських буржуазних націоналістів – лютих ворогів, найманців, англо–американського капіталу” [16].

Рік 1952 р. став останнім у добі Сталінського правління. Проте, саме 1952 р. лише зміцнювалися підмурки того українофобства, що виникне в площині національного питання у здавалося б найліберальніший період “відлиги”. Українські освітяни були заучені до кампанії по розділенню України на регіони, від чого страждає Україна й понині. Так, благонадійним визнавався лише Схід. Натомість Захід отримав статус хиткого регіону. Тут, у Східній Галичині, був “особливий ґрунт” для націоналізму, де начебто імперіалізм проводив свою “каїнову, підступну роботу” під маскою українофільства.

У 1952 р. серед професорського–викладацького складу вишів утвердилося твердження про “ідеологічне оформлення” школи “німецького агента” Грушевського. Студентам стали доносити основні “характеристики” цього напрямку історичної думки:– фальсифікацію героїчної боротьби трудового народу, очорнення спільності боротьби і дружби з Росією, людиноненависницький шовінізм та реакційний ідеалізм. На жупел боротьби з національним поглядом на історичний розвиток України почепили навіть відомих літераторів І. Франка, Л. Українку, П. Мирного, В. Стефаніка та М. Коцюбинського. Як пропагандистську листівку освітянам пропонували витяг з листування Каменяра: “Не знаю, чи потрібно так на різних мовах товкти і перемелювати фальшиві історичні концепції професора Грушевського, слабкість яких і хибність зараз відчуває кожен історик”... [17].

Тоді ж розтиражували “догми” про націоналістичну групу Шумського–Хвильового, яка намагалася відродити буржуазно–поміщицький лад, відірвати Україну від СРСР. У свідомості педагогів постали примари суду над Союзом визволення України, в якому петлюрівці Єфремов та Чехівський “прагнули” перетворити Україну на васала Америки. А разом із нею з’явився і привид

Українського націоналістичного центру під проводом Грушевського, який працював із “троцькістсько-бухарінськими виродками” [17]. Дійшло до того, що львівські освітяни українські колядки оцінювали з однієї “націоналістичної дзвіниці” з віршами Сосюри та поглядами Грушевського [18].

Упродовж усієї “антиукраїнської післявоєнної семирічки” (1945–1952 рр.) влада діяла злагоджено. Спочатку збрала вершки патріотичного піднесення українців у військову добу, а потім почала цькувати українців їхньою ж любов’ю до України. Інструментарій був стандартний. Політики вибили історичну та духовну основу з-під ніг народу. Поодинокі критика у 1945–1946 рр. “націоналістичного” бачення минувшини та оспівування краю переросла у масовану атаку на початку 1950-х. Дочасним стало й відродження практики “самообстрікування”. Історики яких за день до цього шельмували як буржуазно-націоналістичних запродавців, виходили на широкий загал і відрікалися від своїх поглядів. Машина стирання української національної ідентичності була готова продовжити нещадну роботу у добу “відлиги”. І, роздивляючись сучасний стану речей у державі, видається, що це їй вдалося якнайкраще.

Список використаних джерел

1. Неустанно поліпшувати роботу педагогічних вузів і училищ // Радянська освіта. – 26 грудня 1947. – № 52. – С. 1.
2. У Колегії Міністерства освіти УРСР // Радянська освіта. – 16 квітня 1948. – № 16. – С. 4.
3. У Міністерстві освіти УРСР // Радянська освіта. – 9 вересня 1949. – № 37. – С. 2.
4. Дзеверин О. Вище ідейний рівень викладання теорії та історії педагогіки в педагогічних вузах // Радянська освіта. – 29 вересня 1951. – № 39. – С. 3.
5. Мисик П. Піднесення ідеологічної роботи – першочергове завдання кожного педвуза // Радянська освіта. – 3 жовтня 1946. – № 45. – С. 2.
6. Руденко В. Низький рівень лекцій в Миколаївському педінституті // Радянська освіта. – 11 квітня 1947. – № 15. – С. 2.
7. Прокопенко І. Ідейне виховання майбутніх педагогів // Радянська освіта. – 15 серпня 1947. – № 33. – С. 3.
8. Створити справді наукову, марксистсько-ленінську історію України // Радянська освіта. – 10 жовтня 1947. – № 41. – С. 2.
9. У Колегії Міністерства освіти УРСР // Радянська освіта. – 10 жовтня 1947. – № 41. – С. 4.
10. Зільберштейн Е., Фолошевський Й., Бойко Д. Порочний підручник з історії педагогіки // Радянська освіта. – 21 листопада 1947. – № 47. – С. 4.
11. Бурлука Т. По-Більшовицькому виховувати майбутніх педагогів // Радянська освіта. – 19 грудня 1947. – № 51. – С. 2.
12. Трескунова Т. Донецька Ф. Підвищити рівень ідеологічної роботи // Радянська освіта. – 1 січня 1948. – № 1. – С. 2.
13. Семінар викладачів історії України // Радянська освіта. – 16 квітня 1948. – № 16. – С. 2.
14. Ніженець А., Пасичник М. Усунути недоліки в підручнику з української літератури для X класу // Радянська освіта. – 21 липня 1951. – № 29. – С. 2.
15. Мойсєнко М. Семінар учителів при педвузі // Радянська освіта. – 20 жовтня 1951. – № 42. – С. 3.
16. Градов Д. Лекторії для молодих учителів і студентів // Радянська освіта. – 24 листопада 1951. – № 47. – С. 2.
17. Варєцький В. Українські буржуазні націоналісти – найлютіші вороги українського народу // Радянська освіта. – 5 січня 1952. – № 1. – С. 2–3.
18. Сромицький П. Піднести ідейний рівень роботи кафедри // Радянська освіта. – 26 січня 1952. – № 4. – С. 4.

References

1. Neustanno polipshuvaty robotu pedagogichnyh vuziv i uchylushh // Radjans'ka osvita. – 26 grudnja 1947. – № 52. – S. 1.
2. U Kolegii Ministerstva osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 16 kvitnja 1948. – № 16. – S. 4.

3. U Ministerstvi osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 9 veresnja 1949. – № 37. – S. 2.

4. Dzeveryn O. Vyshe idejnyj riven' vykladannja teorii' ta istorii' pedagogiky v pedagogichnyh vuzah // Radjans'ka osvita. – 29 veresnja 1951. – № 39. – S. 3.

5. Mysyk P. Pidnesennja ideologichnoi' roboty – pershochergove zavdannja kozhnogo pedvuza // Radjans'ka osvita. – 3 zhovtnja 1946. – № 45. – S. 2.

6. Rudenko V. Nyz'kyj riven' lekcij v Mykolai'vs'komu pedinstytuti // Radjans'ka osvita. – 11 kvitnja 1947. – № 15. – S. 2.

7. Prokopenko I. Idejne vyhovannja majbutnih pedagogiv // Radjans'ka osvita. – 15 serpnja 1947. – № 33. – S. 3.

8. Stvoryty spravdi naukovu, marksysts'ko-lenins'ku istoriju Ukrai'ny // Radjans'ka osvita. – 10 zhovtnja 1947. – № 41. – S. 2.

9. U Kolegii Ministerstva osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 10 zhovtnja 1947. – № 41. – S. 4.

10. Zil'bershtejn E., Foljushevs'kyj J., Bojko D. Porochnyj pidruchnyk z istorii' pedagogiky // Radjans'ka osvita. – 21 lystopada 1947. – № 47. – S. 4.

11. Burluka T. Po-Bil'shovyc'komu vyhovuvaty majbutnih pedagogiv // Radjans'ka osvita. – 19 grudnja 1947. – № 51. – S. 2.

12. Treskunova T. Donec'ka F. Pidvysshyty riven' ideologichnoi' roboty // Radjans'ka osvita. – 1 sichnja 1948. – № 1. – S. 2.

13. Seminar vykladachiv istorii' Ukrai'ny // Radjans'ka osvita. – 16 kvitnja 1948. – № 16. – S. 2.

14. Nizhenec' A., Pasichnyk M. Usunuty nedoliky v pidruchnyku z ukrai'ns'koi' literatury dlja X klasu // Radjans'ka osvita. – 21 lypnja 1951. – № 29. – S. 2.

15. Mojsejenko M. Seminar uchyteliv pry pedvuzi // Radjans'ka osvita. – 20 zhovtnja 1951. – № 42. – S. 3.

16. Gradov D. Lektorii' dlja molodyh uchyteliv i studentiv // Radjans'ka osvita. – 24 lystopada 1951. – № 47. – S. 2.

17. Varec'kmyj V. Ukrai'ns'ki burzhuzni nacionalisty – najljutishi vorogy ukrai'ns'kogo narodu // Radjans'ka osvita. – 5 sichnja 1952. – № 1. – S. 2–3.

18. Jeromyc'kyj P. Pidnesty idejnyj riven' roboty kafedry // Radjans'ka osvita. – 26 sichnja 1952. – № 4. – S. 4.

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer of cultural studies sub-department in V.G. Korolenko Poltava National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyaneneneko.ov@gmail.com

Pseudo-national consciousness & war with “nationalistic bastards” of the educators in pedagogical institutes of post-war Ukrainian Soviet Socialist Republic

The article illustrates the formation of false national identity of the teachers of pedagogical institutes in the Ukrainian Soviet Socialist Republic during the postwar period (1945–1952 yrs.). Application of content-analysis method of educational press made possible to trace the offensive of the ideological machines on Ukraine-philistic moods; to track the instructions from the center and their implementation on the regions. There is also reproduced the sequence discharge atmosphere among teachers through pedantry and petty conflicts. The paper features the estimation of teachers' relationship to specific aspects of the process textbooks creating on the history of Ukraine and its literature. As the main characteristic of the phenomenon becomes a division of the republic and its people on the trustworthy and untrustworthy from the standpoint of loyalty to the government.

Keywords: Pedagogical Institute, Ukrainian nationalism, national identity, daily life, post-war Ukraine.

Лукьяненко А. В., кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры культурологии, Полтавский национальный пединститут им. В. Г. Короленко (Украина, Полтава), lukyaneneneko.ov@gmail.com

Псевдонациональное сознание и война с “националистическими ублюдками” педагогов послевоенных пединститутів УССР

Иллюстрируется формирование фальшивой национальной идентичности у педагогов пединститутів УССР послевоенного периода (1945–1952 гг.). Применение метода контент-анализа педагогической прессы позволило проследить наращение наступления идеологической машины на украинофильские настроения; отследить соотношение команд из центра и их выполнения на местах. Воспроизведена последовательность нагнетания атмосферы в среде педагогов через букввоедство и мелочные конфликты. Сделана оценка отношения педагогов к отдельным аспектам тогдашнего процесса учебников по истории Украины и украинской литературе. Характерным явлением становится разделение республики и её жителей на благонадежных и неблагонадежных с позиций лояльности к власти.

Ключевые слова: педагогический институт, украинский национализм, национальная идентификация, повседневность, послевоенная Украина.

* * *

УДК 94(477)

Придибайло О. М.аспірантка кафедри історії та археології слов'янських народів, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
prydybaylo@gmail.com**ПРОЦЕСИ ПРОТИ “ШПИГУНСЬКИХ”, “БУРЖУАНО–НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ” ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ АСПЕКТІВ РЕПРЕСІЙ 30–х РР. ХХ СТ. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ**

В 30–ті рр. ХХ ст. репресії на українських землях щодо національних меншин тривали, включаючи такі явища як ліквідацію національних адміністративно–територіальних одиниць, обмеження національно–культурної автономії, формування у суспільній свідомості образу “ворога” щодо певних етнічних груп (німців, поляків та інших, що були оголошені “шкідницькими націями”). Виділено окремо численні сфабриковані процеси проти представників національних меншин, що набули розмаху саме в згаданий часовий проміжок та позначилися арештами, засланнями у концтабори учасників неіснуючих “націоналістичних” та “контрреволюційних” організації “Національний Союз німців на Україні”, “Польська організація військова”, “Чеське дружество”.

Ключові слова: національні меншини, “Польська організація військова”, репресії, “шкідництво” націй.

В роки громадянської війни та в 20–ті рр. ХХ ст. репресії у Радянському Союзі не вимагали виправдання та офіційно були обґрунтовані боротьбою з ворогами режиму класової диктатури, проте в 30–ті рр. їх використання ніскільки не зменшилось. В цей час в країні сформувався розгалужений апарат репресивних органів, для яких застосування сили щодо “ворогів народу” було звичною справою [5, с. 8]. У 1935–1937 рр. набуває розмаху боротьба з “контрреволюційними” та “націоналістичними” організаціями, як один з проявів репресивної політики тоталітарної системи.

Участь в них приписувалась передусім представникам національних меншин, що могли мати зв'язки із закордоном. Репресії вимагали офіційного обґрунтування, тому “пропагандисти” з НКВС із маніакальною наполегливістю намагалися сформувати образ “ворога”. “На Українцями, передусім, зустрічаємося з фашизмом польським та німецьким”, – констатував В. Балицький на січневому (1936 р.) Пленумі ЦК КП(б)У. На доказ своїх слів голова НКВС України інформував делегатів Пленуму: “Німецький фашизм прагне саме тут у нас в тилу створити свої опорні пункти. Шпигунсько–диверсійну роботу німці–фашисти проводять також у Донбасі та інших областях України” [8, с. 68]. Стосовно “шкідницької” діяльності поляків співробітник НКВС стверджував: “У Вінницькій, Київській, Дніпропетровській областях викриті цілі організації – особливо в промисловості... Мета і завдання – проведення націоналістичної роботи, диверсії на випадок війни... Всі вони організуються німецькою та польською розвідкою і ставлять своїм ідеалом фашистську Німеччину. Такі організації викриті в Харкові, Одесі, Києві і т. ін.” [8, с. 79].

У 1937 р. поклав процес викриття справи шпигунських організацій наказ наркома М. Єжова № 00458 від 11 серпня 1937 р., що мав на меті “розгромити польські шпигунсько–диверсійні і повстанські групи” [8, с. 71]. Проте ще в 1933–1934 рр. Державне політичне управління “викрило” “контрреволюційну” “Польську організацію військовою”, учасникам якої була інкримінована шпигунська, диверсійно–повстанська та шкідницька діяльність. У матеріалах слідства відзначалося, що ПОВ готувала інтервенцію польських військ в Україну. На січневому (1936 р.) Пленумі ЦК КП(б)У, характеризую-

чи її діяльність, В. Балицький стверджував: “...Не дивлячись на сильний удар по “ПОВ” у 1933–1934 рр. ми знов вже у 1935 р. виявляємо членів організації “ПОВ” у лавах партії” [8, с. 156].

Історик Ю. Шаповал називає ПОВ “гумовою справою”, оскільки до неї додавалися все нові й нові імена, відкривались нові справи, а структура розширювалась. Участь або зв'язки з ПОВ фактично приписувалася всім, хто був заарештований у різних регіонах України як у 1933–1939 рр. [9, с. 132].

За показаннями арештованих Я. С. Свідерського, Я. І. Левінського, С. Л. Квасновсько, С. В. Яворського та ін., які зберігаються в ЦДАГО України, ПОВ була організована в Україні польськими військовиками в 1918 р. [6, арк. 47–48]. До неї приймалася молодь віком до 20 років, кожен вступаючий складав урочисту присягу служити Польщі. У 1920–1921 рр. чимало учасників ПОВ були арештовані органами ВНК і її осередки в Київській і Вінницькій областях перестали існувати [7, арк. 21–23]. На судовому процесі Я. Свідерський образно порівняв осідки ПОВ із “басейном, куди стікалися люди, незадоволені радянською владою” [2, арк. 56]. У звинувачувальному висновку у справі ПОВ, затвердженому В. Балицьким у квітні 1934 р., який знаходиться в Державному архіві СБУ, викладено характеристику трьох етапів створення та ліквідації ПОВ: а) створення та діяльність до 1920 р.; б) поступове відновлення організації (1921–1926 рр.); в) підготовка до інтервенції Польщі з УРСР (1926–1933 рр.), дається структура і склад організації, її чисельність, форми та методи діяльності [1, арк. 5–76, 110–112].

Ці та інші численні свідчення дають підстави вважати, що ПОВ була реальною організацією, але її кількісний склад, масштаби діяльності, перебільшені органами ДПУ, які причетність до ПОВ використовували як привід або мотив для масових репресій не лише проти поляків, але й представників інших національностей СРСР.

В 1937 р. було викрито ще одну шпигунську організацію – “Національний Союз німців на Україні”, що організував своєю контрреволюційну діяльність в Хортицькому німецькому педагогічному технікумі. Варто зазначити і про викриті сотні так би мовити “локальних” шпигунських організацій, зокрема тих, що знаходилися в місцях компактного проживання національних меншин. У вересні 1937 р. на адресу КП(б)У була надіслана “Довідка до доповіді про політичний стан німецьких районів Одеської області”, у якій зазначалося: “Німецьке населення України розглядається фашистськими розвідувальними органами, як середовище з якого береться сила і актив її підірвної діяльності в Радянській Україні. Починаючи з 1933 р. в цих трьох районах було викрито 124 фашистські шпигунські організації” [8, с. 152]. Одним із яскравих прикладів фальсифікації кримінальних справ є “викрита” у 1938 р. чеська військово–повстанська шпигунська організація “Чеське дружество”. Слідство встановило, що у 1919 р. полонені чеські офіцери Франц Белік та Едуард Маней заснували спортивну організацію “Сокіл”, під прикриттям якої проводили контрреволюційну роботу серед чеського населення на Волині. З 1925 р. керівні посади в “Соколі” займали командир 44–ї стрілецької дивізії Штромбах та вчитель чеської школи Водседалек. На початку

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Гедін М. С. Витоки слов'янофільства.....	5
Пуховець Д. С. Константин Великий та Трдат III: хто був першим християнським правителем?.....	8
Вовк С. О. Економічні наслідки громадянських війн.....	13
Кривошея В. В. Чернігівський полк як адміністративно-територіальна одиниця козацько-гетьманської держави.....	16
Русавська В. А. Гостинність як чинник формування соціально-культурного простору міста XIX ст.....	25
Гриженко Л. В. Транспортне забезпечення населення міст Катеринославської губернії наприкінці XIX – початку XX ст.....	31
Симоненко І. В. Інженери шляхів сполучення у розвитку залізничного транспорту України (друга половина XIX –початок XX ст.).....	34
Щербатюк В. М. Голод як засіб насильницького впровадження більшовицької політики в українському селі.....	38
Капітан Л. І. “Беріївська відлига” в Закарпатті.....	45
Дем'яновський О. Ю. Становлення селекції сільськогосподарських тварин як основи вітчизняної племінної справи.....	50
Калкутіна Н. В. Трагедія полону: морально-психологічна складова адаптації іноземних військовополонених Другої світової війни до умов перебування в радянських таборах НКВС (на матеріалах південної України).....	52
Лаврут О. О. Становище дошкільних закладів освіти в перше повоєнне десятиліття у Сталінській області.....	57
Лук'яненко О. В. Псевдонаціональна свідомість та війна з “націоналістичними вироками” освітан повоєнних педінститутів УРСР.....	62
Придибайло О. М. Процеси проти “шпигунських”, “буржуазно-націоналістичних” організацій як один з ключових аспектів репресій 30–х рр. XX ст. на українських землях.....	66
Пуйда Р. Б. Стратегія та тактика Українського національно-демократичного об'єднання 1928–1938 рр.....	67
Могильний Л. П. Сергій Єфремов та імперська цензура (1900–1917 рр.).....	71
Коваленко Н. П. Внесок академіка В. Р. Вільямса в розвиток і удосконалення сівозмін травопільної системи землеробства у першій половині XX століття.....	75
Мерко О. М. Професор М. М. Клепінін як організатор сільськогосподарської дослідної справи в Кримській АРСР.....	78
Мосорко М. І. Відпочинок у структурі повсякденного життя польського населення Галичини у 1939–1941 рр.....	81
Нікітнюк О. В. Відновлення в Україні діяльності середніх медичних шкіл у 1943–1944 роках.....	87
Губерт Ю. Г. До питання типології сирітства в Україні в роки державної незалежності.....	90
Вергунів В. А. Творцю сільськогосподарської меліоративної дослідної справи в Україні академіку Є. В. Оппокову – 145.....	94
Войцехівська І. Н. До питання вивчення вітчизняної та зарубіжної архівістики у працях В. С. Іконникова.....	99
Горбань Ю. А. Знати й уміти: М. І. Пирогов про поєднання академічної науки й університетської освіти.....	104
Євтушик Р. В. Наукова діяльність М. Г. Бордонос у напрямку селекції цукрових буряків на роздільноплідність.....	108
Іваницький І. В. Погляди ЛонгінаЦегельського на проблеми російсько-українських відносин.....	110
Ніколайчук Д. О., Руденко Н. В. Василь Семенович Гладецький – народний іконописець Волині (1914–2003 рр.).....	115
Охрімченко О. С. Постає Єжи Гедройця (1906–2000) на сторінках сучасних українських видань.....	119
Лукшанко А. І. Християнський дуалізм як визначальний фактор повсякденної історії Візантійської імперії: становище жінки та соціальні ідеали.....	122
Гребенюк В. С. Колоніальна політика Сент-Джеймського двора на завершаючому етапі англо-французького протистояння 1755–1763 гг.....	125
Горохов С. В. Польська і російська моделі проведення освітньої політики у кінці XVIII – на початку XIX ст.....	127
Мамедов А. Б. Історіографія Банківсько-кредитної політики Німеччини в Туреччині наприкінці XIX – початку XX століття.....	132
Побережник О. Поширення культу Святого апостола Андрія Первозванного крізь призму світогляду А. М. Муравйова.....	134
Бахшалієв Ф. Участь представників торгово-промислових кіл в сільськогосподарському виробництві Північного Азербайджану в кінці XIX – початку XX століть.....	136
Амрахов З. Дж. Політичні кроки Росії в “вірменське питання” і Пакт 26 січня (8 лютого) 1914 між Росією і Туреччиною.....	140
Священко З. В. Програма аграрної реформи уряду С. Вітте.....	143
Гулієв А. Геноцид азербайджанського народу: історична правда.....	146
Клишч М. Звільнення Баку Кавказькою Ісламською Армією.....	149
Алієва В. З. Про громадянські свята азербайджанців в соціалістичному побуті.....	153
Білоконь А. О. Дипломатичне представництво Німеччини в Японії під керівництвом Герберта фон Дірксена (1933–1938 рр.).....	157
Діденко В. Медична антропологія як один з провідних підходів в культурній антропології США (середина XX ст. – початок XXI ст.).....	160
Рагімлі Р. Етнополітична ситуація на Кавказі в наш час та історичні корені і причини етнічних конфліктів.....	165
Ільницький І. В. Тимчасове військове генерал-губернаторство Галичини (вересень 1914 р. – березень 1916 р.): історіографічний аспект.....	167
Ніколайчук О. С. Матеріали “Полного собрания законов Российской империи” як джерело з історії Української лінії.....	172
Заблоцька-Сеннікова Н. В. Джерелознавчий огляд проблеми взаємовідносин радянської влади з РПЦ в УРСР у другій половині XX ст.....	175

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Андрущенко В. П. “Педагогічна конституція Європи” як проект освітньої політики XXI століття.....	180
Воробйова Л. С. Світоглядний вимір освітніх змін у добу глобалізації.....	182
Бабій С. Модернізація освіти в структурі державної освітньої політики.....	186
Москалик Г. Комунікаційна природа освіти.....	188
Суліма Є. М. Компетентнісний підхід як парадигма сучасної освіти.....	193
Жижко Т. А. Трансформація університету: від витоків до сьогодення.....	196
Горбенко Н. В. Значення формування корпоративної культури для сучасного університету в Україні.....	200
Добровольська О. Естетичне в духовному світі педагога: проблема формування.....	203
Чорний О. В. Зв'язок європейської орієнтації у вищій освіті та прискорення формування людського капіталу: філософський аналіз.....	206
Шелюк Л. Технологія педагогічного дискурсу в системі модернізації освіти.....	210
Кивлюк О. П. Розвиток філософії та методології науки в Україні.....	215
Чернова Л. П. Концепт “наукова картина світу” в суспільно-історичному процесі.....	218
Бак М. Потреба модернізації та інноваційного розвитку – виклик новітньої епохи.....	222
Король Н. М. Паневропеїзм як елемент поступу в системі розвитку європейської цивілізації.....	227
Калуга В. Ф. Доля як посередник між цілісною Людиною і її “проекцією” на буття; роль цинізму і лицемірства в реалізації долі.....	231
Грищенко Н. В. Мораль і право: до проблеми конфлікту.....	235

Жукова А. І. Мрія та творчість як вільне втілення уявлень.....	238
Поліщук О. С. Толерантність у системі взаємовідносин індивід–колектив–суспільство.....	241
Самардак Д. В. Категорія тотальності як методологічний принцип критичної теорії.....	246
Фелінська А. О. Проблема ціннісних засад етичних кодексів у сфері PR–діяльності.....	249
Широбокова О. О. Суб'єкт–суб'єкт–об'єктні відносини соціальної новації.....	254
Петренко Г. С. Еволюція грошей в розвитку культури мислення: соціософський аналіз.....	258
Коноваленко–Монзолєвська Н. В. Співвідношення соціальних і політичних регуляторів у визначенні стратегічного напрямку розвитку свободи слова (філософське осмислення).....	261
Ізмайлова Д. І. Деякі аспекти соціально–філософського аналізу комплексу екологічних проблем сучасності.....	266
Владленова І. В. Пангеометризм як філософська підстава геометродинаміки.....	269
Гамзаєв А. А. Зародження інформаційного суспільства в Азербайджані як наслідок процесу глобалізації.....	273
Лемпій А. О. Альтернативна концепція людської самості в феноменологічній онтології Мартіна Гайдеггера.....	276
Поцорко О. Ю. Феномен свободи в антиколоніальному дискурсі Лесі Українки.....	280
Соломаха І. Г. Філософсько–релігійний проект осмислення віри Паулем Тіліхом.....	284
Гринько О. А. Шляхи соціальної адаптації новітніх релігійних рухів (на прикладі Церкви Сайєнтології).....	288
Вітер Д. В. Критика марксизму та ліберальний капіталізм в еволюції концептуальних поглядів Бенедикта XVI.....	291
Рибачук М. Ф., Лебедєв В. С. Церква в контексті проблем державотворення.....	295
Шепетяк О. М. Соціальне вчення Церкви в енцикліках римських пап.....	298
Філіппов В. Л. Художня картина світу як символічне поле культури.....	302
Старовойт О. Поняття інноваційної культури в сучасному філософському і культурологічному дискурсі.....	305
Кузьміченко І. О. Проблема інкультурації особистості в період трансформаційних процесів у сучасній культурі.....	308
Бежнар Г. П. Екзистенційність як парадигма української літератури ХХ століття.....	312
Гамбарова Г. Концепт історії в постмодерністській азербайджанській прозі.....	316
Гурбанова Е. А. Людські стосунки і образ світу в поезії Фікрета Садиґа.....	319
Мухтарова Т. Своєрідність назв у творах Чингіза Абдуллаєва.....	323
Отрешко В. Мова як елемент культури і чинник державотворення.....	326
Домніч С. П. Дискурсивна природа мовленнєвих практик: філософсько–антропологічні основи дискурсивного аналізу мови.....	329
Насибов В. Б. До питання про кордони і способи словотворення в російській та азербайджанській мовах.....	335
Алігулієва Л. Г. Тюркські мови і арабська мова.....	338

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Єловських У. О. Політична свідомість і політичний дискурс.....	343
Лаврук Т. П. Геополітика як елемент соціокультурної системи.....	345
Іщенко І. Етнонаціональна політика в контексті управління нестабільністю суспільства.....	349
Кавка В. В. Маніпулювання в сучасному політико–комунікативному просторі: сутність і варіанти захисту.....	354
Лікарчук Д. С. Особливості конфлікту в політичній сфері.....	358
Макаренко Л. П. Сутність, роль та основні прийоми політичної пропаганди.....	361
Макаренко Б. Роздержавлення та становлення громадянського суспільства як стратегічні завдання формування ефективної соціальної політики.....	366
Машура Х. А. Проблеми просторового впливу інтеграційних процесів та еволюція державного суверенітету.....	370
Рибалка С. В. Регіональний політичний режим та регіональна політична еліта: способи взаємодії у транзитивних суспільствах.....	374
Хабарєва К. Нормативно–правове обґрунтування політичного консенсусу: політико–інституційні та ідеологічні параметри.....	377
Хом'як А. Ю., Чальцева О. М. Краудсорсинг як практична форма публічної політики.....	381
Шевченко О. В., Волковецька Т. В. Співвідношення публічної дипломатії та зв'язків з громадськістю в контексті побудови міжнародного іміджу країни.....	384
Шедяков В. Є. Організаційна культура корпорації як умова відповідності вимогам розвитку трудових відносин.....	386
Козьма В. В. Геополітичні інтереси України: проблема вибору.....	394
Курас А. І. Основні вітчизняні концепції і школи національної безпеки.....	397
Черник П. П. Україна–Канада: стан та перспективи сучасних міждержавних взаємин.....	403
Демчишак Р. Б. Ідеологічні засади типологізації політичних режимів у політологічній спадщині Миколи Сціборського.....	408
Теміров Ю. Т., Прихненко М. І. Концепція “безпеки особистості” у зовнішній політиці Тоні Блера.....	412
Ягубова Н. Влияние процесса миграции на миграционную политику стран Европейского союза.....	415
Вашкевич В. М., Шевченко Є. О. АНЗЮС – Тихоокеанський пакт безпеки: причини створення, обґрунтування фази занепаду, сучасний стан союзу.....	417
Остап'як В. І. Китай через призму глобальних трансформацій (феномен глобалізації).....	419
Блажисвська Р.–М. О. Актуальні проблеми міграційної політики Іспанії.....	422
Королєвська А. В. Становлення зовнішньої політики Республіки Білорусь від незалежності до сьогодні.....	424
Адыгезалов Е. М. Про деякі аспекти вірмено–азербайджанського Нагорно–Карабахського конфлікту.....	427
Пашковський П. І. Проблема співвідношення процесів інтеграції та модернізації: російський досвід.....	430
Мамедов Г. Римська юриспруденція.....	433

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Журба М. А. Рецензія на монографію: Білан С. О. Трансформація життя українського селянства (1929–1939 рр.). – Нижин : ПП Лисенко, 2014. – 456 с.....	438
Масас М. В. Армянські церкви Криму: минуле, теперішнє, майбутнє. Рецензія на книгу: Армянські церкви Криму. Каталог виставки документів / Державна архівна служба України. Національний архів Armenii / С. С. Мірзоян, Г. Г. Авакян, А. Р. Оганесян / ред. О. А. Габриелян. – Сімферополь–Єреван, 2012. – 88 с.....	440
Черевичний Г. С. Рецензія на книгу: Колесник І. І. Українська історіографія. Концептуальна історія / за ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. – К. : Фенікс, 2013. – 566 с.....	441

CONTENT

HISTORICAL STUDIENS

Gedin M. S. The sources of slavophilism.....	5
Pukhovets D. S. Constantine the Great and Tiridates III: Who was the first Christian ruler?.....	8
Vovk S. O. Economic consequences of civil wars.....	13
Kryvosheya V. V. The Chernihiv Regiment as Administrative–Territorial Unit of the Cossack–Hetman State.....	16
Rusavska V. A. Hospitality as a factor, forming a city social–cultural space in XIX century.....	25
Grizhenko L. V. Transport Service of the Population of Cities of Katerinoslav Province at the end of the 19–th century and at the beginning of the 20–th century.....	31
Simonenko I. V. Engineers of ways of report in the development of railway transport of Ukraine (the second half of XIX – the beginning of XX century).....	34
Shcherbatyuk V. M. Famine as a method of implementation of the Bolsheviks' policy in the Ukrainian village.....	38
Kapitan L. I. "The Beria thaw" in Transcarpathia.....	45
Demyanovskiy A. Yu. Formation of the farm animal selection as the basis for domestic breeding work.....	50
Kalkutina N. V. Tragedy of captivity: moral and psychological component adaptation of foreign POWs of World War II to conditions of stay in soviet prison camps of the NKVD (on the materials of South Ukraine).....	52
Lavrut O. O. Position of preschool educational establishments in the first post–war decade in the Stalin's region.....	57
Lukyanenko O. V. Pseudo–national consciousness & war with "nationalistic bastards" of the educators in pedagogical institutes of post–war Ukrainian Soviet Socialist Republic.....	62
Prydybaylo O. M. The process against "spyware" organizations as the aspects of repressions in 30iesyearsof XX century at the Ukrainian lands.....	66
Puyda R. B. The strategy and tactics of the Ukrainian National Democratic Union 1928–1938.....	67
Mogylny L. P. Serhiy Yefremov end imperial censorship (1900–1917).....	71
Kovalenko N. P. Payment of academicians of W.R. Williams in development and improvement of crop rotations of the grassland system of agriculture in the first half of XX of century.....	75
Merko O. M. Professor N.N.Klepchin – organizer of agricultural experimental work in the Crimean ASSR.....	78
Mosorko M. I. Recreation in the everyday life of the Polish population of Galicia in 1939–1941.....	81
Nikityk O. V. Restoration activities in Ukraine secondary medical schools in 1943–1944.....	87
Hubert Yu. G. On the question of typology orphanage in Ukraine during the national independence.....	90
Vergunov V. A. Creator of agricultural research ameliorative deed in Ukraine Academician E. V. Oppokov – 145.....	94
Voitsekhivska I. N. To the question of study of domestic and foreign arkhivistiki in labours of V. S. Ikonnikova.....	99
Horban Y. A. To find and to know: N. I. Pirogov about combination of academic science and university education.....	104
Yevtushyk R. V. Scientific practice of M. G. Bordonos towards sugar beet selection.....	108
Ivanytskyi I. V. Views of Longinus Tsehelskyi the problems of Russian–Ukrainian relations.....	110
Nikolaichuk D. A., Rudenko N. V. Vasyl Semen Gladeckiy – folk icon from Volhynia (1914–2003).....	115
Okhrimenko O. S. A figure of Jerzy Giedroyc (1906–2000) on the pages of modern Ukrainian publications.....	119
Lukashenko A. I. Christiandualism as a determinant of the daily history of the Byzantine Empire, the position of women and social ideals (IV–XV century).....	122
Grebnyuk V. S. Colonial policy of St. James Court at the final stage of Anglo–French confrontation 1755–1763.....	125
Gorokhov S. V. Polish and Russian models of educational policy at the end of XVIII – beginning of XIX century.....	127
Mammedov A. B. Historiography of Bank–credit politics of German concerning Turkey at the end of XIX and beginning of XX century.....	132
Poberezhnyk O. The distribution of St. Andrew's cult through the position of A.Muraviev's outlook.....	134
Bakshaliyev F. Trade and industry in agricultural representatives participation of production in Northern Azerbaijan at the end of the XIX – beginning of XX centuries.....	136
Amrahov Z. J. Russia's political steps in the "Armenian question" and the pact on 26 January, (8 February) 1914 between Russia and turkey.....	140
Svyaschenko Z. V. Agrarian reform program of the government S.Witte.....	143
Guliyev A. Genocide of the Azerbaijani people: historical truth.....	146
Kilic M. The first attempt to liberate Baku Caucasian Islamic Army.....	149
Aliyeva V. Z. On civil holidays Azerbaijanis in the socialist way of life.....	153
Bilokon A. O. Diplomatic Mission of Germany in Japan under guidance of Herbert von Dirksen (1933–1938).....	157
Didenko V. Medical anthropology as one of the leading approaches in cultural anthropology in the United States at the second half of XX – the beginning of XXI centuries.....	160
Rahimli R. Ethno–political situation in the Caucasus in modern times and the historical roots and causes of ethnic conflicts.....	165
Yinytskyi I. V. Temporary military goernor–generalship of Galicia (September 1914 – March 1916): historiographical aspect.....	167
Nickolaychuk O.S. The materials of "Complete collection of laws of Russian empire" as a source of the history of the Ukrainian line.....	172
Zablotska–Siennikova N. V. Overview of sources on the issue of relations between the Soviet regime with the Orthodox Church in the Ukrainian Soviet Socialist Republic in the second half of the XX century.....	175

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Andruschenko V. P. "Pedagogical constitution of Europe" as a project of educational policy of the XXI century.....	180
Vorobyova L. S. Ideological dimension of educational change in the age of globalization.....	182
Babiy S. Modernization of education in the structure of state education policy.....	186
Moskaliuk G. Communication nature education.....	189
Sulima E. M. Kompetentnistniy approach as paradigm of modern education.....	193
Zhyzhko T. A. Transformation of university: from the origins to the present day.....	196
Gorbenko N. V. Value of corporate culture to the modern university in Ukraine.....	200
Dobrovol'ska O. Aesthetics in the Spiritual World of Teacher: the Problem of Formation.....	204
Cherniy O. V. Communication European orientation in higher education and human capital formation acceleration: a philosophical analysis.....	206
Shelyuk L. Technology of pedagogical discourse in the modernization of education system.....	211
Kyviuk O. P. The development of philosophy and methodology of science in Ukraine.....	215
Chernova L. P. Concept is a "scientific picture of the world" in publicly – historical process.....	218

Bak M. Need of modernization and innovative development – a challenge of a new era.....	222
Korol' N. M. Paneuropeism as an element of tread in the system of development of European civilization.....	227
Kaluga V. F. Fate as a mediator between a balanced person and his projection onto existence; role of cynicism and hypocrisy in realization of fate.....	231
Grishchenko N. V. Morality and law: on the problem of conflict.....	235
Zhukova A. I. Dream and creation as a free implementation of ideas.....	238
Polishchuk O. S. Tolerance in the system of mutual relations individual–collective–society.....	241
Samardak D. V. The category of totality as methodological principle of Critical Theory.....	246
Felinska A. O. The problem of value grounds of ethical codes in the sphere of PR – activity.....	250
Shirobokova O. A. The subject – subject–object relationship of social novation.....	254
Petrenko G. S. The evolution of money in the development of a culture of thinking: the socio–philosophical analysis.....	258
Konovalenko–Monzolevska N. V. Relationship between social and political controls in determining of the strategic direction for the cultivation of free speech (philosophical reflection).....	262
Izmailova D. I. Some aspects of the socio–philosophical analysis of complex ecological problems.....	266
Vladlienova I. V. Pangeometrism as Philosophical Underpinnings of Geometrodynamics.....	269
Gamzaev A. A. Origin of the information society in Azerbaijan as a result of globalization.....	274
Lempiy A. O. An alternative conception of the human self in phenomenological ontology of Martin Heidegger.....	277
Potsyurko O. Y. The phenomenon of freedom in anticolonial discourse of Lesia Ukrainka.....	281
Solomacha Y. H. Philosophical and religious project of faith understanding by Paul Tillich.....	285
Grinko E. A. The ways of social adaptation of the newest religious movements (on the example of the Scientology Church).....	288
Viter D. V. Criticism of Marxism and liberal capitalism in the evolution of conceptual views of Benedict XVI.....	292
Rybachuk M. F., Lebedev V. S. Church in the context of problems of state–building.....	296
Shepetyak O. M. Social teaching of the Church in the encyclicals of Roman popes.....	299
Filippov V. L. Artistic world picture as a symbolic field of culture.....	302
Starovoit E. Innovative concept of culture in contemporary philosophical and cultural discourse.....	306
Kuzmichenko I. O. The problem of person inculturation during the period of transformational processes in modern culture.....	309
Bezhnar G. P. Existentiality as a paradigm of Ukrainian literature of XX century.....	313
Gambarova G. Concept of history in Azerbaijan postmodern prose.....	317
Gurbanova Y. A. Human relation and image of the world in the poetry by Fikret Sadig.....	320
Mukhtarova T. Originality titles in the works of Chingiz Abdullayev.....	323
Otreshko V. Language as an element of culture and state factor.....	326
Domnich S. P. Discursive nature of speech practices: philosophical–anthropological grounds of language discursive analysis.....	330
Nasibov V. B. On the question of boundaries and ways of word formation in Russian and Azerbaijani languages.....	336
Aliguliyeva L. G. Turkic languages and Arabic.....	339

POLITICAL SCIENCES

Yelovskyykh U. O. Political consciousness and political discourse.....	343
Lavruk T. P. Geopolitics as part of the socio–cultural system.....	345
Ishchenko Ig. The ethno–national policy in the context of management instability society.....	349
Kavka V. V. Manipulation in modern political and communicative space: essence and methods of protection.....	354
Likarchuk D. S. Features of the conflict in the political sphere.....	358
Makarenko L. P. The nature, the role and the basic techniques of political propaganda.....	361
Makarenko B. Denationalization and the development of civil society as a strategic task of forming an effective social policy.....	366
Mashura Kh. A. Issues of Geopolitical Influence of Integration Process and State Sovereignty's Evolution.....	370
Rybalka S. V. Regional political regime and the regional political elite: ways of interaction within transitive societies.....	374
Habaryeva C. Normative and legal justification of political consensus: political – institutional and ideological parameters.....	377
Khomyak A. Y., Chaltseva E. N. Crowdsourcing as a practical form of public policy.....	381
Shevchenko E. V., Volkovetska T. V. Connections between public diplomacy and public relations by the formation of international image of the country.....	384
Shedyakov V. E. Organizational culture of corporation as a condition of conformity of labour relations' development.....	386
Kozma V. V. Geopolitical interests of Ukraine: problems selection.....	394
Kuras A. I. The basic domestic concepts and schools of the national security.....	397
Chernykh P. P. Ukraine–Canada: current situation and perspectives of interstate relations.....	403
Demchyshak R. B. Ideological principles of political regimes typology in the political legacy of Mykola Stsiborskyi.....	408
Temirov Y. T., Prykhnenko M. I. The conception of "human security" in the Tony Blair foreign policy.....	413
Yagubova N. Impact of migration on the migration policy of the European Union.....	416
Vashkevych V. M., Shevchenko E. O. ANZUS – Pacific Ocean Security Treaty: reasons for establishment, substantiation of the phase of decay, current situation.....	417
Ostapiak V. I. Chinathroughtheprismofglobaltransformation (phenomenonofglobalization).....	419
Blazhyevska R.–M. O. Actual problems of Spanish migration policy.....	422
Korolevska A. V. The foreign policy establishment of Republic of Belarus from independence to the present.....	425
Adygezalov E. M. Some aspects Armenian–Azerbaijani Nagorno–Karabakh conflict.....	428
Pashkovsky P. I. The problem of correlation of processes of integration and modernization: the Russian experience.....	431
Mamedov G. Roman jurisprudence.....	434

SCIENTIFIC LIFE

Jurba M. A. Review of the monograph: Bilan S.A. Transformation of life of the Ukrainian peasantry (1929–1939). – Nizhin: PE Lysenko, 2014. – 456 p.....	438
Masayev M. V. Armenian churches of the Crimea: past, present, future. Review on: Armenian churches of the Crimea. Document's catalogue / State archive service of Ukraine. National archive of Armenia / S.S. Mirzoyan, G.G. Avakyan, A.R. Oganessian / ed. O.A. Gabrielyan. – Simferopol–Erevan, 2012. – 88 p.....	440
Cherevychyn G. S. Book–review: Kolesnyk I.I. Ukrainian historiography. Conceptual History / edited by V. Smoliy. National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of History of Ukraine. – Kyiv: Fenix, 2013. – 566 p.....	441

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Гедин М. С. Истоки славянофильства.....	5
Пуховец Д. С. Константин Великий и Трдат III: кто был первым христианским правителем?.....	8
Вовк С. А. Экономические последствия гражданских войн.....	13
Кривошея В. В. Черниговский полк как административно–территориальная единица казацко–гетманского государства.....	16
Русавская В. А. Гостеприимство как фактор формирования социально–культурного пространства города XIX ст.....	25
Гриженко Л. В. Транспортное обеспечение населения городов Екатеринославской губернии в конце XIX – начале XX в.....	31
Симоненко И. В. Инженеры путей сообщения в развитии железнодорожного транспорта Украины (вторая половина XIX – начало XX в.).....	34
Щербатюк В. М. Голод как способ насильственного внедрения большевистской политики в украинской деревне.....	38
Капитан Л. И. "Бериевская оттепель" в Закарпатье.....	45
Демьяновский А. Ю. Становление селекции сельскохозяйственных животных как основы отечественного племенного дела.....	50
Калкутина Н. В. Трагедия плена: морально–психологическая составляющая адаптации иностранных военнопленных Второй мировой войны к условиям пребывания в советских лагерях НКВД (на материалах Южной Украины).....	52
Лаврут О. А. Положение дошкольных образовательных учреждений в первое послевоенное десятилетие в Сталинской области.....	57
Лукьяненко А. В. Псевдонациональное сознание и война с "националистическими ублюдками" педагогов послевоенных пединститутов УССР.....	62
Придыбайло О. М. Процессы против "шпионских", "буржуазно–националистических" организаций как один из ключевых аспектов репрессий 30–х гг. XX ст. на украинских землях.....	66
Пуйда Р. Б. Стратегия и тактика Украинского национально–демократического объединения 1928–1938 гг.....	67
Могильный Л. П. Сергей Ефремов и имперская цензура (1900–1917 гг.).....	71
Коваленко Н. П. Вклад академика В. Р. Вильямса в развитие и усовершенствование севооборотов травопольной системы земледелия в первой половине XX века.....	75
Мерко О. М. Профессор Н. Н. Клепинин как организатор сельскохозяйственного опытного дела в Крымской АССР.....	78
Мосорко М. И. Отдых в структуре повседневной жизни польского населения Галичины у 1939–1941 гг.....	81
Никитюк А. В. Восстановление в Украине деятельности средних медицинских школ в 1943–1944 годах.....	87
Губерт Ю. Г. К вопросу типологии сиротства в Украине в годы государственной независимости.....	90
Вергунов В. А. Создатель сельскохозяйственного мелиоративного опытного дела в Украине академику Е. В. Оплокову – 145.....	94
Войцеховская И. Н. К вопросу изучения отечественной и зарубежной архивистики в трудах В. С. Иконникова.....	99
Горбань Ю. А. Знать и уметь: Н. И. Пирогов о единстве академической науки и университетского образования.....	104
Евтушок Р. В. Научная деятельность М. Г. Бордонос в направлении селекции сахарной свеклы на раздельноплодность.....	108
Иваницкий И. В. Взгляды ЛонгинаЦегельского на проблемы российско–украинских отношений.....	110
Николайчук Д. А., Руденко Н. В. Василий Семенович Гладцкий – народный иконописец Волыни (1914–2003 гг.).....	115
Охрименко О. С. Фигура Ежи Гедройца (1906–2000) на страницах современных украинских изданий.....	119
Лукашенко А. И. Христианский дуализм как определяющий фактор повседневной истории Византийской империи: положение женщины и социальные идеалы (IV – ср. XV в.).....	122
Гребенюк В. С. Колониальная политика Сент–Джеймского двора на завершающем этапе англо–французского противостояния 1755–1763 гг.....	125
Горохов С. В. Польская и российская модели проведения образовательной политики в конце XVIII – нач. XIX ст.....	127
Мамедов А. Б. Историография Банковско–кредитной политики Германии в Турции в конце XIX – начале XX века.....	132
Побережник А. Распространение культа Св. Апостола Андрея Первозванного сквозь мировоззрение А. Муравьева.....	134
Бахшалиев Ф. Участие представителей торгово–промышленных кругов в сельскохозяйственном производстве Северного Азербайджана в конце XIX – начале XX веков.....	136
Амрахов З. Дж. Политические шаги России в "армянский вопрос" и Пакт 26 января (8 февраля) 1914 между Россией и Турцией.....	140
Священко З. В. Программа аграрной реформы правительства С. Витте.....	143
Гулиев А. Геноцид азербайджанского народа: историческая правда.....	146
Кильч М. Первые попытки на пути освобождения Баку Кавказской Исламской Армии.....	149
Алиева В. З. О гражданских праздниках азербайджанцев в социалистическом быту.....	153
Белоконь А. А. Дипломатическое представительство Германии в Японии под руководством Герберта фон Дирксена (1933–1938 гг.).....	157
Диденко В. Медицинская антропология как один из ведущих подходов в культурной антропологии США (середина XX в. – начало XXI в.).....	160
Рагимли Р. Этнополитическая ситуация на Кавказе в наше время и исторические корни и причины этнических конфликтов.....	165
Ильницький І. В. Временное военное генерал–губернаторства Галичины (сентябрь 1914 г. – март 1916 г.): историографический аспект.....	167
Николайчук О. С. Материалы "Полного собрания законов Российской империи" как источник с истории Украинской линии.....	172
Заблоцкая–Сенникова Н. В. Историко–ведческий обзор проблемы взаимоотношений советской власти с РПЦ в УССР во второй половине XX в.....	175

ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Андрущенко В. П. "Педагогическая конституция Европы" как проект образовательной политики XXI века.....	180
Воробьева Л. С. Мировоззренческое измерение образовательных изменений в эпоху глобализации.....	182
Бабий С. Модернизация образования в структуре государственной образовательной политики.....	186
Москалик Г. Коммуникационная природа образования.....	189
Сулима Е. М. Компетентностный подход как парадигма современного образования.....	193
Жижко Т. А. Трансформация университета: от истоков к настоящему.....	196
Горбенко Н. В. Значение формирования корпоративной культуры для современного университета в Украине.....	200
Добровольская О. Эстетическое в духовном мире педагога: проблема формирования.....	204
Черный О. В. Связь европейской ориентации в высшем образовании и ускорение формирования человеческого капитала: философский анализ.....	206
Шелюк Л. Технология педагогического дискурса в системе модернизации образования.....	211
Кивлюк О. П. Развитие философии и методологии науки в Украине.....	215

Чернова Л. П. Концепт “научная картина мира” в общественно-историческом процессе.....	218
Бак М. Потребность модернизации и инновационного развития – вызов новой эпохи.....	222
Король Н. М. Паневропеизм как элемент прогресса в системе развития европейской цивилизации.....	227
Калуга В. Ф. Судьба как посредник между целостным Человеком и его “проекцией” на бытие: роль цинизма и лицемерия в реализации судьбы.....	231
Грищенко Н. В. Мораль и право: к проблеме конфликта.....	235
Жукова А. И. Мечта и творчество как свободное воплощение представлений.....	238
Полищук А. С. Толерантность в системе взаимоотношений индивид–коллектив–общество.....	241
Самардак Д. В. Категория тотальности как методологический принцип Критической Теории.....	246
Фелинская А. А. Проблема ценности оснований этических кодексов в сфере PR – деятельности.....	250
Широбокова О. А. Субъект–субъект–объектное взаимодействие социальной новации.....	254
Петренко Г. С. Эволюция денег в развитии культуры мышления: социософский анализ.....	258
Конваленко–Монзолевская Н. В. Соотношение социальных и политических регуляторов в определении стратегического направления развития свободы слова (философское осмысление).....	262
Измайлова Д. И. Некоторые аспекты социально–философского анализа комплекса экологических проблем современности.....	266
Владленова И. В. Пангеометризм как философское основание геометродинамики.....	269
Гамзаев А. А. Зарождение информационного общества в Азербайджане как следствие процесса глобализации.....	274
Лемпий А. О. Альтернативная концепция человеческой самости в феноменологической онтологии Мартина Хайдеггера.....	277
Поцюрко О. Ю. Феномен свободы в антиколониальном дискурсе Леси Украинки.....	281
Соломаха И. Г. Философско–религиозный проект осмысления веры Паулем Тиллихом.....	285
Гринько Е. А. Пути социальной адаптации новейших религиозных движений (на примере Церкви Сайентологии).....	288
Витгер Д. В. Критика марксизма и либеральный капитализм в эволюции концептуальных взглядов Бенедикта XVI.....	292
Рыбачук Н. Ф., Лебедев В. С. Церковь в контексте проблем государственного строительства.....	296
Шепетяк О. М. Социальное учение Церкви в энцикликах римских пап.....	299
Филиппов В. Л. Художественная картина мира как символическое поле культуры.....	302
Старовойт Е. Понятие инновационной культуры в современном философском и культурологическом дискурсе.....	306
Кузьмиченко И. О. Проблема инкультурации личности в период трансформационных процессов в современной культуре.....	309
Бежнар А. П. Экзистенциальность как парадигма украинской литературы XX века.....	313
Гамбарова Г. Концепт истории в постмодернистской азербайджанской прозе.....	317
Гурбанова Е. А. Человеческие отношения и образ мира в поэзии Фикрета Садыга.....	320
Мухтарова Т. Своеобразие заглавий в произведениях Чингиза Абдуллаева.....	323
Отрешко В. Язык как элемент культуры и фактор государства.....	326
Домнич С. П. Дискурсивная природа речевых практик: философско–антропологические основания дискурсивного анализа языка.....	330
Насибов В. Б. К вопросу о границах и способах словообразования в русском и азербайджанском языках.....	336
Алигулиева Л. Г. Тюркские языки и арабский язык.....	339

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Еловских У. А. Политическое сознание и политический дискурс.....	343
Лаврук Т. П. Геополитика как элемент социокультурной системы.....	345
Ищенко И. Этнонациональная политика в контексте управления нестабильностью общества.....	349
Кавка В. В. Манипулирование в современном политико–коммуникативном пространстве: сущность и варианты защиты.....	354
Ликачук Д. С. Особенности конфликта в политической сфере.....	358
Макаренко Л. П. Сущность, роль и основные приемы политической пропаганды.....	361
Макаренко Б. Разгосударствление и становление гражданского общества как стратегические задачи формирования эффективной социальной политики.....	366
Машура К. А. Проблемы пространственного влияния интеграционных процессов и эволюция государственного суверенитета.....	370
Рыбалка С. В. Региональный политический режим и региональная политическая элита: способы взаимодействия в транзитивных обществах.....	374
Хабарева Е. Нормативно–правовое обоснование политического консенсуса: политико–институциональные и идеологические параметры.....	377
Хомяк А. Ю., Чальцева Е. Н. Краудсорсинг как практическая форма публичной политики.....	381
Шевченко Е. В., Волковецкая Т. В. Соотношение публичной дипломатии и связей с общественностью в контексте построения международного имиджа страны.....	384
Шедяков В. Е. Организационная культура корпорации как условие соответствия требованиям развития трудовых отношений.....	386
Козьма В. В. Геополитические интересы Украины: проблема выбора.....	394
Курас А. И. Основные отечественные концепции и школы национальной безопасности.....	397
Черник П. П. Украина–Канада: состояние и перспективы современных межгосударственных отношений.....	403
Демчишак Р. Б. Идеологические принципы типологизации политических режимов в политологическом наследии Николая Сиборского.....	408
Темиров Ю. Т., Прихненко М. И. Концепция “безопасность личности” во внешней политике Тони Блэра.....	413
Ягубова Н. Влияние процесса миграции на миграционную политику стран Европейского союза.....	416
Вашкевич В. Н., Шевченко Е. О. АНЗЮС – Тихоокеанский пакт безопасности: причины создания, обоснование ослабления деятельности, современное положение союза.....	417
Остапьяк В. И. Китай сквозь призму глобальной трансформаций (феномен глобализации).....	419
Блажиевская Р.–М. О. Актуальные проблемы миграционной политики Испании.....	422
Королевская А. В. Становление внешней политики Республики Беларусь от независимости до современности.....	425
Адыгезалов Э. М. О некоторых аспектах армяно–азербайджанского Нагорно–Карабахского конфликта.....	428
Пашковский П. И. Проблема соотношения процессов интеграции и модернизации: российский опыт.....	431
Мамедов Г. Римская юриспруденция.....	434

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

Журба М. А. Рецензия на монографию: Билан С. А. Трансформация жизни украинского крестьянства (1929–1939 гг.). – Нежин : ЧП Лысенко, 2014. – 456 с.....	438
Масаев М. В. Армянские церкви Крыма: прошлое, настоящее, будущее. Рецензия на книгу: Армянские церкви Крыма. Каталог выставки документов / Государственная архивная служба Украины. Национальный архив Армении / С. С. Мирзоян, Г.Г. Авакян, А.Р. Оганесян / ред. О.А. Габриелян. – Симферополь–Ереван, 2012. – 88 с.....	440
Черевичный Г. С. Рецензия на книгу: Колесник И. И. Украинская историография. Концептуальная история / под ред. В.Смолия. НАН Украины. Институт истории Украины. – К. : Феникс, 2013. – 566 с.....	441